

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

P8_TA(2018)0183

Ochrona dziennikarzy śledczych w Europie: przypadek słowackiego dziennikarza Jána Kuciaka i Martynty Kušnírovej**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 kwietnia 2018 r. w sprawie ochrony dziennikarzy śledczych w Europie: przypadek słowackiego dziennikarza Jána Kuciaka i Martynty Kušnírovej (2018/2628(RSP))**

(2019/C 390/15)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 2, 4, 5, 6, 9 i 10 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając art. 20 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając art. 6, 7, 8, 10, 11, 12 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC) i powiązane orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
- uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (MPPOiP),
- uwzględniając ogólną uwagę nr 34 Komitetu Praw Człowieka ONZ w sprawie art. 19 MPPOiP (Wolność opinii i wypowiedzi),
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 2141(2017) z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie ataków na dziennikarzy i wolność mediów w Europie,
- uwzględniając deklarację Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy oraz innych podmiotów zaangażowanych w działalność medialną,
- uwzględniając zobowiązania OBWE w dziedzinach wolności mediów, wolności wypowiedzi i swobodnego przepływu informacji,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 24 października 2017 r. w sprawie uzasadnionych środków ochrony sygnalistów działających w interesie publicznym podczas ujawniania poufnych informacji posiadanych przez przedsiębiorstwa i organy publiczne ⁽¹⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. zawierającą zalecenia dla Komisji w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych ⁽²⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie praworządności na Malcie ⁽³⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. w sprawie walki z korupcją i działań następczych w związku z rezolucją komisji CRIM ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2017)0402.⁽²⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2016)0409.⁽³⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2017)0438.⁽⁴⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2016)0403.

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

- uwzględniając list otwarty z dnia 6 marca 2018 r. skierowany przez 17 organizacji zajmujących się wolnością mediów do przewodniczącego Komisji Jean-Claude'a Junckera,
  - uwzględniając oświadczenia Rady i Komisji z dnia 14 marca 2018 r. w sprawie ochrony dziennikarzy śledczych w Europie: przypadek słowackiego dziennikarza Jána Kuciaka i Martiny Kušnírovej,
  - uwzględniając art. 123 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że poszanowanie praworządności, demokracji, praw człowieka, podstawowych wolności oraz wartości i zasad zapisanych w traktatach UE i międzynarodowych instrumentach w zakresie praw człowieka należy do obowiązków spoczywających na Unii i jej państwach członkowskich oraz że należy ich przestrzegać;
  - B. mając na uwadze, że art. 6 ust. 3 TUE potwierdza, iż prawa podstawowe, zagwarantowane przez EKPC oraz wynikające ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich, stanowią ogólne zasady prawa Unii;
  - C. mając na uwadze, że UE działa na podstawie domniemania wzajemnego zaufania, że państwa członkowskie przestrzegają zasady demokracji, praworządności i prawa podstawowe, zapisane w EKPC, Karcie praw podstawowych oraz MPPOiP;
  - D. mając na uwadze, że wolne, niezależne, nieskrępowane media stanowią jeden z fundamentów demokratycznego społeczeństwa; mając na uwadze, że do obowiązków państw członkowskich należy zapewnienie wolności prasy i ochrony dziennikarzy na swoim terytorium;
  - E. mając na uwadze, że wolność wypowiedzi i wolność opinii stanowią niezbędne warunki pełnej realizacji zasad przejrzystości i rozliczalności;
  - F. mając na uwadze, że UE i jej państwa członkowskie są zobowiązane do przestrzegania wolności i pluralizmu mediów, jak również prawa do informacji oraz wolności wypowiedzi zapisanych w art. 11 Karty praw podstawowych, art. 10 EKPC i art. 19 MPPOiP; mając na uwadze, że funkcje strażnika publicznego pełnione przez media są istotnym czynnikiem podtrzymania tych praw oraz ochrony wszystkich innych praw podstawowych;
  - G. mając na uwadze, że Unia może podejmować działania w celu ochrony wspólnych wartości, na których się opiera; mając na uwadze, że praworządność i prawa podstawowe powinny być stosowane z jednakową stanowczością we wszystkich państwach członkowskich;
  - H. mając na uwadze, że w dniu 25 lutego 2018 r. słowacki dziennikarz śledczy Ján Kuciak i jego partnerka Martina Kušnírová zostali zamordowani we własnym domu w miejscowości Veľká Mača;
  - I. mając na uwadze, że niezależny, przejrzysty dostęp do wymiaru sprawiedliwości stanowi kluczowy element rządów prawa; mając na uwadze, że sprawców tych morderstw, a także wcześniejszych przypadków, jeszcze nie postawiono przed wymiarem sprawiedliwości oraz że należy potępić kulturę bezkarności;
  - J. mając na uwadze, że jest to piąty przypadek morderstwa dziennikarza w państwie członkowskim UE w ostatnich dziesięciu latach ⁽⁹⁾ i drugie morderstwo dziennikarza śledczego pracującego nad dokumentami panamskimi po zamordowaniu Daphne Caruany Galizii na Malcie w październiku 2017 r.; mając na uwadze, że ataki na dziennikarzy śledczych stanowią przestępstwa przeciwko praworządności i demokracji;

⁽⁹⁾ Zob.: <https://rsf.org/en/journalists-killed>

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

- K. mając na uwadze, że Ján Kuciak specjalizował się w badaniu skandali związanych z uchylaniem się od opodatkowania, przypadków oszustw podatkowych, korupcji i prania pieniędzy na dużą skalę oraz przeanalizował w swoim ostatnim artykule, opublikowanym pośmiernie, potencjalne wymuszanie unijnych dotacji rolnych przez włoską organizację mafijną 'Ndrangheta, do której mogą należeć także urzędnicy rządowi z otoczenia polityków wysokiego szczebla;
- L. mając na uwadze, że zabójstwo to wywołało największe od aksamitnej rewolucji w 1989 r. pokojowe protesty i demonstracje uliczne, w których domagano się sprawiedliwości, rozliczalności, praworządności i poszanowania dla wolności mediów oraz działań na rzecz walki z korupcją; mając na uwadze, że demonstranci i słowacka opinia publiczna wyrazili poważny brak zaufania do instytucji i funkcjonariuszy państwowych, w tym policji; mając na uwadze konieczność przywrócenia zaufania do instytucji państwowych;
- M. mając na uwadze, że zdaniem Rady Europy nadużycia i przestępstwa popełniane wobec dziennikarzy mają poważny negatywny wpływ na wolność wypowiedzi i wzmagają występowanie zjawiska autocenzury;
- N. mając na uwadze, że w ramach Projektu Dochodzeniowego ds. Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji poinformowano o możliwości wycieku danych osobowych Jána Kuciaka w następstwie złożenia przez niego do słowackich władz państwowych kilku wniosków dotyczących swobody dostępu do informacji; mając na uwadze, że Ján Kuciak złożył zawiadomienie o przestępstwie do prokuratury z powodu pogroźek otrzymanych od słowackiego przedsiębiorcy, a następnie oświadczył, że w ciągu 44 dni od wniesienia sprawy nie przydzielono jej żadnemu oficerowi policji i zamknięto ją bez przesłuchania świadków;
- O. mając na uwadze, że ochrona dziennikarzy i źródeł dziennikarskich, w tym sygnalistów, jest zróżnicowana w poszczególnych państwach członkowskich i w większości z nich nie obejmuje zapewnienia skutecznej ochrony przed działaniami odwetowymi, oskarżeniami o zniesławienie, groźbami, procesami służącymi zastraszaniu lub innymi negatywnymi skutkami; mając na uwadze, że nieadekwatna ochrona dziennikarzy w niektórych państwach członkowskich, jak również rosnąca wrogość demonstrowana wobec dziennikarzy przez pewne osoby publiczne znacząco ograniczają ich podstawowe wolności;
- P. mając na uwadze, że w sprawozdaniu krajowym Monitora Pluralizmu Mediów za 2016 r. dotyczącego Słowacji zidentyfikowano wysoki poziom zagrożenia dla niezależności politycznej, głównie ze względu na finansowanie lokalnych mediów i często pośrednie ich posiadanie przez gminy oraz narażenie na potencjalne naciski polityczne; mając na uwadze, że w sprawozdaniu wspomina się także o istniejących zabezpieczeniach dla ochrony źródeł dziennikarskich, takich jak kontrola sądowa i definicje prawne;
- Q. mając na uwadze, że według światowego indeksu wolności prasy za 2017 r., opracowywanego przez Reporterów bez Granic, zniesławienie podlega na Słowacji karze pozbawienia wolności do lat ośmiu, co oznacza najsurowszą karę za to przestępstwo w UE; mając na uwadze jednak, że Słowacja zajmuje w tym indeksie 17 pozycję;
- R. mając na uwadze, że sekretarz generalny organizacji Reporterzy bez Granic, który złożył wizytę w Bratysławie w dniu 2 marca 2018 r., ubolewał nad „zatrważającym klimatem dla dziennikarzy” podtrzymywanym, a nawet stwarzanym w niektórych państwach członkowskich UE przez wielu europejskich polityków, w tym przywódców rządu;
- S. mając na uwadze, że ataki na dziennikarzy na Słowacji odnotowuje się od 2007 r., a dwóch dziennikarzy nadal jest zaginionych;
- T. mając na uwadze, że w rankingu Światowego Forum Gospodarczego (za 2017 r.) Słowacja zajmuje 117 miejsce wśród 137 badanych krajów pod względem korupcji; mając na uwadze, że liczba postępowań karnych w sprawie przestępstw związanych z korupcją znacząco spadła; mając na uwadze, że w sprawozdaniu krajowym w ramach europejskiego semestru za 2018 r. dotyczącym Słowacji stwierdzono brak postępu w intensyfikowaniu walki z korupcją;
- U. mając na uwadze, że Parlament zorganizował misję informacyjną na Słowacji w dniach 7–9 marca 2018 r., składającą się z członków Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Kontroli Budżetowej;

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

- V. mając na uwadze poważne obawy przedstawicieli organizacji pozarządowych wyrażone w sprawozdaniu z wyjazdu delegacji Parlamentu, głównie na temat możliwych konfliktów interesów, na przykład między Prokuraturą Krajową i organami, które powinny kontrolować jej działalność, oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i szefem policji; mając na uwadze ponadto, że wybór głównych prokuratorów opisano jako wysoce upolityczniony oraz skrytykowano brak niezależnego organu właściwego do celów rozpatrywania skarg przeciwko policji; mając na uwadze zakwestionowanie adekwatności ochrony wolności mediów i przejrzystości własności mediów;
- W. mając na uwadze, że kiedy słowacka Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę obejmującą wszystkie instytucje zarządzające i pośredniczące na potrzeby funduszy UE, stwierdziła problemy tylko w słowackiej agencji płatniczej ds. rolnictwa; mając na uwadze, że Izba Kontroli przekazała swoje ustalenia prokuratorowi generalnemu Słowacji i Narodowej Agencji ds. Przestępczości;
1. zdecydowanie potępia morderstwo słowackiego dziennikarza śledczego Jána Kuciaka i jego partnerki Marty Kušnírovej;
  2. jest zbulwersowany faktem, że jest to już drugi atak ze skutkiem śmiertelnym na dziennikarza w UE w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, po zabójstwie dziennikarki Daphne Caruany Galizii na Malcie w dniu 16 października 2017 r.;
  3. wzywa słowackie władze do użycia wszystkich niezbędnych zasobów, by zapewnić przeprowadzenie pełnego, wnikliwego i niezależnego śledztwa w sprawie zabójstwa Jána Kuciaka i Marty Kušnírovej oraz postawienie winnych przed wymiarem sprawiedliwości; z zadowoleniem przyjmuje wyrażony przez słowackie władze zamiar pełnej współpracy z międzynarodowymi organami ścigania i włoskim antymafijnym wydziałem śledczym (DIA) podczas dochodzeń; zdecydowanie zaleca stworzenie wspólnego zespołu śledczego pod współprzewodnictwem Europolu i umożliwienie mu pełnego dostępu do akt sprawy;
  4. apeluje do prokuratora generalnego Słowacji, by ponownie rozpatrzył zawiadomienie złożone przez Jána Kuciaka w następstwie otrzymanych groźb i zbadał doniesienia o wycieku danych osobowych po złożeniu przez dziennikarza w słowackich organach kilku wniosków dotyczących swobody dostępu do informacji;
  5. wzywa słowackie władze do zapewnienia ochrony dziennikarzom śledczym przed wszelkimi formami zastraszania, oskarżeniami o zniesławienie, groźbami lub atakami fizycznymi oraz do zagwarantowania skutecznych środków ochrony osób korzystających z prawa do wolności wypowiedzi przed atakami mającymi na celu ich uciszenie;
  6. dostrzega, że dziennikarze śledczy mogą odgrywać kluczową rolę jako strażnicy demokracji i praworządności; potępia wygłaszanie znieważających uwag przez unijnych polityków pod adresem dziennikarzy; zauważa, że najwyższy poziom ochrony dziennikarzy śledczych i sygnalistów leży w żywotnym interesie społeczeństwa jako całości; zachęca zarówno Komisję, jak i państwa członkowskie do przedstawienia wniosków ustawodawczych lub nieustawodawczych dotyczących ochrony dziennikarzy w UE będących systematycznie przedmiotem pozwów mających na celu ocenzurowanie ich pracy lub ich zastraszanie, w tym wniosków dotyczących ogólnoeuropejskich przepisów przeciwko SLAPP – pozwom sądowym mającym na celu zastraszanie i uciszenie krytyków przez zaangażowanie ich w obronę prawną, której kosztów mogą nie udźwignąć;
  7. apeluje do Komisji o zabezpieczenie, promowanie i stosowanie wartości zapisanych w Traktacie o Unii Europejskiej i Karcie praw podstawowych UE, jak również MPPOiP, i w tym kontekście o monitorowanie oraz podejmowanie wyzwań związanych z wolnością i pluralizmem mediów w całej UE, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady pomocniczości; apeluje do Komisji o wyczerpujące informowanie Parlamentu o podejmowanych działaniach;
  8. wskazuje, że sygnaliści okazali się istotnym zasobem dziennikarstwa śledczego i niezależnej prasy oraz że zagwarantowanie poufności źródeł stanowi podstawowy element wolności prasy; podkreśla zatem, że sygnaliści wnoszą wkład w demokrację, przejrzystość polityki i gospodarki oraz lepiej poinformowane społeczeństwo; apeluje do słowackich władz i wszystkich państw członkowskich o zapewnienie ochrony osobistego bezpieczeństwa oraz źródeł utrzymania dziennikarzy śledczych i sygnalistów; zwraca się do Komisji o przedstawienie skutecznej, kompleksowej, horyzontalnej dyrektywy UE dotyczącej ochrony sygnalistów, przez pełne poparcie zaleceń Rady Europy i rezolucji Parlamentu z dnia 14 lutego 2017 r. ⁽⁶⁾ i 24 października 2017 r.;

⁽⁶⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2017)0022.

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

9. apeluje do Komisji o stworzenie programu stałego wsparcia finansowego, w tym specjalnego budżetu, przez przeniesienie istniejących źródeł na wsparcie niezależnego dziennikarstwa śledczego;
10. apeluje do swej Konferencji Przewodniczących o przedstawienie propozycji uhonorowania przez Parlament pracy Daphne Caruany Galizii i Jána Kuciaka oraz o rozważenie nadania imienia Jána Kuciaka parlamentarnym stażom dla dziennikarzy;
11. zauważa, że w sprawozdaniu w sprawie pluralizmu mediów za 2016 r. opracowanym przez Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów zidentyfikowano istnienie na Słowacji średniego do wysokiego ryzyka horyzontalnej koncentracji własności mediów; uważa, że pluralizm mediów jest zagrożony w szeregu państw członkowskich UE w wyniku kontroli mediów przez organy polityczne lub jednostki bądź przez pewne organizacje komercyjne; podkreśla, że z zasady rządu nie powinny nadużywać swojej pozycji przez wywieranie wpływu na media; zaleca zawarcie bardziej szczegółowych informacji na temat własności mediów w corocznym Monitorze Pluralizmu Mediów;
12. z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę na rzecz dziennikarstwa śledczego „Investigative Journalism for the EU” (IJ4EU), której celem jest poparcie i zacieśnienie współpracy transgranicznej między dziennikarzami śledczymi w UE;
13. jest zaniepokojony podejrzeniami o korupcję, nieprawidłowe wykorzystywanie unijnych funduszy, nadużywanie władzy i konflikty interesów na Słowacji, co mogło doprowadzić do pogorszenia stanu demokracji; apeluje do słowackich organów nadzoru i sądownictwa oraz do Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) o zbadanie wszystkich przypadków domniemyanych nieprawidłowości i nadużyć, w tym oszustw karuzelowych związanych z podatkiem VAT oraz oszustw związanych z Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i innymi funduszami strukturalnymi.
14. wyraża głębokie zaniepokojenie z powodu możliwego udziału organizacji przestępczej w tym morderstwie oraz z powodu ryzyka infiltracji struktur politycznych i administracyjnych na wszystkich szczeblach, a także gospodarczych i finansowych; podkreśla, że zjawiska tego nie wolno lekceważyć; przypomina, że międzynarodowe sieci przestępcze są bardzo aktywne, a przestępczość zorganizowana rozwija się zarówno pod względem skali, jak i wyrafinowania; wzywa Słowację i wszystkie państwa członkowskie do zacieśnienia współpracy i koordynacji w celu opracowania wspólnych standardowych procedur w oparciu o dobre praktyki stosowane w systemach prawnych, które są najbardziej zaawansowane pod względem ścigania przestępczości zorganizowanej;
15. zauważa, że Najwyższa Izba Kontroli na Słowacji wydała trzy krytyczne sprawozdania na temat agencji płatniczej ds. rolnictwa; wzywa słowackie władze do zagwarantowania wnikliwego śledztwa w sprawie ustaleń Najwyższej Izby Kontroli; wzywa Europejski Trybunał Obrachunkowy do przeprowadzenia kontroli i opublikowania sprawozdania specjalnego na temat płatności rolnych na Słowacji;
16. zachęca Komisję Specjalną Parlamentu ds. Przystępstwa Finansowych, Uchylenia się od Opodatkowania i Unikania Opodatkowania do oceny zarzutów dotyczących oszustw związanych z podatkiem VAT, prania pieniędzy, i nieprawidłowego wydatkowania europejskich funduszy, jak również oceny adekwatności krajowych przepisów w sprawie zajęcia mienia pochodzącego z działalności przestępczej w tym kontekście, ze szczególnym uwzględnieniem pracy Jána Kuciaka oraz innych dziennikarzy śledczych;
17. apeluje do Rady o współpracę z uczestniczącymi państwami członkowskimi nad możliwie jak najszybszym ustanowieniem Prokuratury Europejskiej w interesie skoordynowanych działań przeciwko oszustwom w UE i innym przestępstwom naruszającym interesy finansowe Unii;
18. wyraża zaniepokojenie ustaleniami zawartymi w sprawozdaniu opracowanym przez swoją Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych i swoją Komisję Kontroli Budżetowej w następstwie ich misji informacyjnej na Słowacji, mówiącymi o tym, że wybór głównych prokuratorów uważa się za wysoce upolityczniony oraz że podniesiono szereg zarzutów o korupcję wobec wysokiej rangi urzędników, ale nie zakończyły się one właściwym dochodzeniem; wzywa władze słowackie do zwiększenia bezstronności ścigania przestępstw oraz do zajęcia się głównymi ustaleniami i zaleceniami zawartymi w sprawozdaniu z misji informacyjnej Parlamentu; wzywa rząd i parlament Słowacji do podjęcia wszelkich niezbędnych kroków, aby przywrócić zaufanie opinii publicznej do instytucji państwowych, w tym policji;

Czwartek, 19 kwietnia 2018 r.

19. ponownie wyraża ubolewanie, że Komisja postanowiła nie publikować w 2017 r. Sprawozdania o zwalczaniu korupcji w UE, oraz apeluje do Komisji o bezzwłoczne wznowienie corocznego monitorowania antykorupcyjnego we wszystkich państwach członkowskich; zachęca Komisję do opracowania systemu dokładnych wskaźników oraz łatwych w zastosowaniu, jednolitych kryteriów do pomiaru poziomu korupcji w państwach członkowskich i oceny polityki antykorupcyjnej państw członkowskich, zgodnie z rezolucją Parlamentu Europejskiego z dnia 8 marca 2016 r. w sprawie sprawozdania rocznego za rok 2014 dotyczącego ochrony interesów finansowych UE ⁽⁷⁾;
20. podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma zagwarantowanie podtrzymania w całości wspólnych wartości europejskich wymienionych w art. 2 TUE oraz zagwarantowanie praw podstawowych wyrażonych w Karcie praw podstawowych;
21. zdecydowanie apeluje o wprowadzenie procesu systematycznego monitorowania i dialogu obejmującego wszystkie państwa członkowskie w celu ochrony unijnych wartości podstawowych demokracji, praw podstawowych i praworządności, z udziałem Rady, Komisji i Parlamentu, zgodnie z propozycją zawartą w swojej rezolucji z dnia 25 października 2016 r. w kwestii utworzenia unijnego mechanizmu dotyczącego demokracji, praworządności i praw podstawowych (Paktu UE na rzecz demokracji, praworządności i praw podstawowych);
22. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, Radzie, rządowi i parlamentom państw członkowskich oraz prezydentowi Republiki Słowackiej.
-

⁽⁷⁾ Dz.U. C 50 z 9.2.2018, s. 2.